

εφαίνοντο ισχυρά σημεῖα ἐγκαρδίου λύπης. Ὁ Πιγῶν, κινούμενος ἀπὸ φιλάνθρωπα αἰσθήματα, τὸν ἐπλησίασε μὲ πολλὴν εὐμένειαν, καὶ ἠρώτησεν ἂν ἡμπορεῖ νὰ κάμῃ τίποτε πρὸς ὀλιγόστευσιν τῆς λύπης του. Ὁ ξένος, λαβὼν θάρρος ἀπὸ τὸν φιλικὸν τρόπον τοῦ τεχνίτου, ἐφάνέρωσεν εὐθύς τὴν στενοχωρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο.

‘Δι’ ἔλλειψιν δέκα χρυσῶν λοδοβίκων,’ εἶπε, ‘πρέπει νὰ συρῶ τὴν ἐσπέραν ταύτην εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ νὰ χωρισθῶ ἀπὸ τὴν ἀκριβὴν μου γυναῖκα καὶ τὰ φίλτατά μου παιδιά.’ ‘Τόσους μόνον χρειάζεσαι;’ ἐφώναξεν ὁ φιλάνθρωπος τεχνίτης. ‘Ἐλα μαζί μου’ ἔχω δώδεκα χρυσοὺς λοδοβίκους εἰς τὸ κιβώτιόν μου, καὶ ἐμπορεῖς νὰ τοὺς ἐπάρῃς ὅλους.’

Τὴν ἐπαύριον φίλος τις τοῦ Πιγῶν τὸν ἀπῆντησε, καὶ ἠρώτησεν ἂν ἦτον ἀληθινόν, ὅτι εἶχε, καθὼς ἐλέγετο, πολλὰ ἐγκαίρως ἐλευθερώσειν πτωχόν τινα ἄνθρωπον καὶ τὴν οἰκογενεῖάν του ἀπὸ τὴν μεγαλητέραν στενοχωρίαν. ‘Α, φίλε μου!’ ἀπεκρίθη ὁ Πιγῶν, ‘τί γλυκὺ δειπνον ἔκαμα χθὲς τὸ ἐσπέρας ἀπὸ ἄρτον καὶ τυρίον μὲ ἄνθρώπους, τῶν ὁποίων τὰ δάκρυα ἐδείκνυν τῆς καρδίας αὐτῶν τὴν εὐγνωμοσύνην, καὶ οὔτινες μὲ εὐλόγουν ὅσον ἔβραν ἔτρωγαν!’

Η ΡΩΣΣΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ.—ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΗΜΑΤΑ.

Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 62.

ΘΕΩΡΟΥΝΤΕΣ τὴν φύσιν τῶν εἰδῶν, ὅσα ἐκ τῆς Ῥωσσίας ἐξάγονται, εὐρίσκομεν αὐτὰ ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀκατεργάστους ὕλας, ἐξ ὧν αἱ κυριώτεραι εἶναι ἄλειμμα, γεννήματα, κάνναβις, λίνον, χοιρότριχες, δέρματα, χαλκός, καὶ σίδηρος. Τὰ δὲ εἰσαγόμενα εἶδη συνίστανται κυρίως ἀπὸ βαμβακερὰ, μάλλινα, καὶ μεταξωτὰ χειροτεχνήματα, ἀπὸ οἶνον, πνεύματα, καφὲν, καὶ ζάχαριν· ἐγίνε δ’ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν καὶ μεγάλη αὐξήσις τῶν διὰ κατεργασίαν εἰσαγομένων ὑλῶν· καὶ συγχρόνως ἔλαβε περισσοτέραν ἐπιμέλειαν ἡ ἐντόπιος τῶν ὑλῶν αὐτῶν παραγωγή.

Οἱ χωρικοὶ τῆς Ῥωσσίας τὸ 1836 ἐσυμποσοῦντο εἰς περίπου 45,000,000, ἐξ ὧν τὸ ἥμισυ σχεδὸν ἀνήκειν εἰς τὸ στέμμα, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τοὺς εὐγενεῖς. Τὰ ὑποστατικά ἐκτιμῶνται ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ψυχῶν, τουτέστι τῶν ἀρρένων χωρικῶν πάσης ἡλικίας, ὅσοι ἐφ’ ἑκάστου εὐρίσκονται. Εἰς τὸ ὑποστατικὸν τοῦ κόμητος Χερεμετιέφ, τοῦ μεγίστου Ῥωσσοῦ γαιοκτητορος, ὁ ἀριθμὸς τῶν ψυχῶν συμποσοῦται εἰς 110,000. Συνήθως 200 ψυχὰι χορηγοῦν 80 ἐργάτας, γυναῖκας καὶ ἄνδρας. Οὗτοι ἐργάζονται τρεῖς ἡμέρας καθ’ ἑβδομάδα διὰ τὸν κύριον αὐτῶν, ὅστις πρὸς ἀνταμειβὴν τοὺς παραχωρεῖ τὸ ἥμισυ τῆς γῆς του. Ἐνὸς ἀνδρὸς ἡμεροκάματον συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ τῆς γυναίκας αὐτοῦ ὡς καὶ τὸ τοῦ ἵππου, ὅταν χρειάζεται· ὁ δὲ χωρικὸς ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ κυρίου του δὲν ἐμπορεῖ οὔτε ν’ ἀλλάξῃ τὸ ἐνασχολημὰ του, οὔτε νὰ μετοικήσῃ.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολυχρονίου Ῥωστικοῦ χειμῶνος παύει σχεδὸν ὁλότελα ἡ γεωργία· ἔβην οἱ γαιοκτήτορες ἐνασχοῦσι τοὺς δουλοπαρόικους αὐτῶν εἰς τὰ ἐργοστάσια, ἕως ὅτου νὰ ἐπανέλθῃ ὁ καιρὸς τῶν ἀγροτικῶν μόχθων. Ἀπαντες δὲ σχεδὸν οἱ κτήτορες οὗτοι ἔχουν ἕκαστος ἴδιον αὐτοῦ ἐργοστάσιον, καὶ μάλιστα ἐμπορεῖ τις νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ Ῥῶσσοι εὐγενεῖς εἶναι σχεδὸν οἱ μόνοι ἰδιοκτῆται τῶν ἐργοστασίων παντὸς εἶδους, καθότι αὐτοὶ μόνοι ἄνευ δυσκολίας καὶ εἰς ἐπωφελεῖς τιμὰς εὐρίσκουν τοὺς χρειώδεις ἐργάτας. Ὁ μὴ εὐγενὴς ἐργοστασιάρχης, ἐπειδὴ δουλοπαρόικους μὲν αὐτὸς κατὰ τὸν νόμον δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἔχῃ, ἡ δὲ τῶν ἐλευθέρων ἐργασία εἶναι δυσέριτος, πρὸς βλάβην τοῦ μόνου ἐμπορεῖ νὰ συνερισθῇ μὲ ἀντίζηλον, ὑπηρετάς ἔχοντα, παρὰ τῶν ὁποίων δύναται ὅ,τι ἔργον καὶ ἂν θέλῃ ν’ ἀπαιτήσῃ. Δεικνύει δὲ ὁ Ῥῶσσος χωρικός παράδοξον ἐπιτηδειότητα εἰς τὰ ὁποῖα ἐνασχολεῖται πολυποικίλα ἔργα. Σήμερον ἀροτρεύει, αὐριον ὑφαίνει, καὶ μεθαύριον κτίζει. Πολλοὶ περιηγῇται συμφώνως ἐπαινοῦν τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ εὐφυΐαν τῶν Ῥωσσοῦν χωρικῶν.

Υπάρχει δὲ καὶ ἄλλο αἷτιον εἰς τὴν Ῥωσσίαν, συντεῖνον πρὸς αὐξήσιν τῶν χειροτεχνημάτων, ἥρουν τὸ ὀλιγότιμον τῶν προϊόντων τῆς γεωργικῆς. Δύο ἢ τρία κατὰ διαδοχὴν εὐφορα ἔτη,’ λέγει ὁ κύριος Σαβουρόφ, ‘μᾶς παραφορτόνουν εἰς τὸν ὕψιστον βαθμόν· καμμία δύναμις ἀνθρωπίνῃ δὲν ἐμπορεῖ νὰ διαθέσῃ τὰ προϊόντα’ καὶ μ’ ὅλον τοῦτο, παρατηρεῖ, ‘ὅσον καὶ ἂν γέμωσιν ἀπὸ παντὸς εἶδους γεννήματα αἱ ἀποθήκαί μας, σαφὲς ὅτι δὲν ἐμποροῦμεν νὰ καταπαύσωμεν τὴν παραγωγὴν. Δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας ν’ ἀπολύσωμεν τοὺς ἐργάτας, ὅταν δὲν τοὺς χρειάζόμεθα, καθὼς ἂν ἦσαν μισθωτοί· μ’ ὅλην δὲ τὴν ἀνά χεῖρας πλησμονήν, πρέπει νὰ ἐξακολουθῶσι νὰ παράγωσιν, ἂν ὅχι δι’ ἄλλο, τοὐλάχιστον διὰ νὰ μὴ κάθηνται ἀργοί.’

Εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ῥωσσίας ἡ γεωργικὴ μένει ἀκόμη ἀτελεστάτη. Καμμία χώρα,’ ἔγραφέ τις πρὸ ἡμισείας ἑκατονταετηρίδος, ‘δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Εὐρώπῃν, ὅπου νὰ ἐνεργῇται μὲ τόσην ἀμέλειαν ἡ γεωργία, ἐνταυτῷ δὲ καὶ νὰ χορηγῶνται τόσον ἀφθονα καὶ τόσον ἀξιόλογα προϊόντα· ἀλλ’ εἰς ὀλίγους τόπους ἐφάνη τόσον μεγαλόδωρος ἡ φύσις, ὅσον εἰς τὰς πλείους τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Ῥωσσίας.’ Ἐκτὸς εἰς τὰ χωρία τῶν εὐγενῶν ἐκείνων, ὅσοι ἀγαποῦν τὴν γεωργίαν, καὶ τὰ ἐργαλεῖα καὶ ὁ τρόπος τοῦ γεωργεῖν εἶναι τὴν σήμερον ὁποῖα κατὰ τὸ μέσον τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς φυσικά δὲν ἐμποροῦν νὰ λάβωσιν ἀρχὴν αἱ βελτιώσεις.

Δύο λοιπὸν αἷτια συντρέχουν νὰ καταστήσωσι χειροτέχνους τοὺς Ῥῶσσους, ὁ μακρὸς χειμὼν, καθ’ ὃν οἱ δουλοπάροικοι δὲν ἐμποροῦν νὰ δουλεύωσι τὰς γαίας, καὶ ἡ μικρὰ τιμὴ τῶν τῆς γεωργικῆς προϊόντων. Περιπλέον δὲ, καὶ τινες εὐγενεῖς παρήτησαν τὴν γεωργίαν ἐξ ὀλοκλήρου, καὶ μεταχειρίζονται εἰς χειροτεχνήματα τὴν ἐργασίαν τῶν δουλοπαρόικων αὐτῶν. Ἐν ἐργοστά-

Ἔπεται ἡ συνέχεια.

ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ.

'Apr 9. 5.

ΘΑΥΜΑΤΑ.—ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΕΙΝΑΙ τάχα δυνατόν, ἡμεῖς οἱ τὴν σήμερον ζῶντες
νὰ εὐρωμεν ἱκανὰς ἀποδείξεις ὅτι τοπάλαι ἐνηργεῖτο
θαύματα; Νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἀληθῶς ἐγιναν θαυ-
ματοργίαι, τὰς ὁποίας ποτὲ δὲν εἶδομεν, ἀλλὰ τὰς
ὁποίας μόνον εὐρίσκομεν ἐξιστορουμένας ὅτι συνέβησαν
πρὸ 1800 ἐτῶν; Συμφωνεῖ τάχα μὲ τὸν ὁρθὸν λόγον
νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἦσαν ποτὲ ἄνθρωποι, οἵτινες διὰ
τῆς ἀφῆς ἢ μ' ἓνα λόγον ἰάτρευαν τοὺς τυφλοὺς, καὶ
ἀνέστησαν τοὺς νεκροὺς, καὶ καθεσύχαζαν τὸν κλύ-
δωνα τῆς θαλάσσης, καὶ μὲ ὀλίγους ἄρτους ἐτρεφαν
χιλιάδας;

Βέβαια ταῦτα πάντα καθ' ἑαυτὰ εἶναι δυσκολοπέ-
στευτα· καὶ ἂν εἰς ἀρχαῖόν τι βιβλίον ἱστοροῦντο με-
γάλα θαυματουργίαι, μηδὲν ἀποτέλεσμα προσεξήσασαι
μέχρι τῆς σήμερον ὑπάρχον, καὶ μὴ ἔχουσαι κάμμιαν
σχέσιν μετὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων,
τότε ἡδυνάμεθα ἰσως εὐλόγως ν' ἀμφιβάλλωμεν περὶ
τῆς ἀληθείας αὐτῶν. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ Χριστιανικὰ
θαύματα τὸ πρᾶγμα ἔχει πάντα ἄλλῃως. Ταῦτα σφιγ-
κτῶς συνέχονται μετὰ, τὸ ὁποῖον τὴν σήμερον βλέπομεν
ἐμπροσθέν μας· ἤγουν, μετὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς Χριστιανι-
κῆς θρησκείας εἰς τόσον μέγα μέρος τοῦ κόσμου. Παρ-
οῦθενος τῶνόντι δὲν ἐμποροῦμεν ν' ἀπαιτήσωμεν, ὥστε
νὰ πιστεύσῃ τι πολλὰ παράξενον καὶ ἀπίθανον, ἐκτὸς
ὁπόταν ὑπάρχῃ τι ἔτι μᾶλλον παράξενον καὶ ἀπίθανον
ἐκ τοῦ ἐναντίου μέρους. Καθ' αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀληθεύει
ὡς πρὸς τὰ Χριστιανικὰ θαύματα· διότι, ὅσον καὶ ἂν
ᾖναι θαυμαστὴ ὁλόκληρος ἡ Εὐαγγελικὴ Ἱστορία, τὸ
θαυμαστότατον πάντων εἶναι ὅτι χωρὶς τοῦ Ἰουδαίου
κατῶρθεω νὰ μεταβάλῃ τὴν θρησκείαν τοῦ κόσμου.
Νὰ ἐπιτύχῃ μὲν εἰς τοῦτο χωρὶς τὴν παράστασιν θαυ-
μάτων ὁποῖωνδήποτε, ἤθελεν εἶσθαι πρᾶγμα παραδο-

ξότερον ὧν τῶν εἰς τὰ Εὐαγγέλια θαυμάτων· νὰ ἐπι-
τύχη δὲ διὰ πλαστοῦν θαυμάτων, χωρὶς κατ' ἀλή-
θειαν οὐδὲν νὰ ἐνεργηθῇ, ἤθελεν εἶσθαι ἀφ' ὧν τὸ
πλέον ἀπίστευτον. Ὡστε οἱ μὴ θέλοντες νὰ πιστεύωσι
τίποτε παράδοξον δὲν ἐμποροῦν οὐδὲ τοῦτο ν' ἀποφύγω-
σιν, ἀπιστοῦντες εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ἀλλὰ χρειὰ νὰ
πιστεύωσι καὶ ἀκόμη παραδοξότερον, ἢ ἀποβάλλωσι
τὸ Εὐαγγέλιον.

Συμβαίνει δὲ τοῦτο οὐχὶ μόνον ὡς πρὸς τὰ τῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς ἄλλα πολλὰ. Συγχάκις ἀναγκαζόμεθα νὰ πιστεύωμεν εἰς τι πολλὰ παράξενον, διὰ τὴν μὴ πιστεύωμεν εἰς ἄλλο ἔτι πλέον παράξενον. Παραδείγματος χάριν, γνωστὸν εἶναι ὅτι εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου εὐρίσκονται ὄστρακα πλησίον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, χιλιάδας ἐνίοτε ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἶναι δὲ βέβαια πολλὰ δυσκολοπίστευτον ὅτι ἐκάλυψε ποτὲ ἡ θάλασσα τόπους, οἵτινες κεῖνται τὴν σήμερον τόσον ὑπεράνω αὐτῆς. Καὶ ὁμῶς εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ πιστεύωμεν τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν ἐμποροῦμεν νὰ συλλογισθῶμεν ἄλλον τινὰ τρόπον, ὅστις νὰ μὴν ᾖ πολὺ πλέον ἀπίστευτος, δι' οὗ ἀπετέθησαν ἐκεῖ τὰ ὄστρακα ταῦτα.

Ἐπειδὴ οὖν ἀπετέθησαν ἐκεῖ τὰ ὑπεράνω ταῦτα.
Ὡσαύτως καὶ ὡς πρὸς τὴν Εὐαγγελικὴν ἱστορίαν.
Εἰμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ὑπάρχει τώρα
καὶ ὅτι ἐπεκάλυψε τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πολιτισμένου
κόσμου· γνωρίζομεν δὲ καὶ ὅτι κατὰ πρῶτον οὔτε εἰσ-
ήχθη οὔτε διεδόθη μὲ τὴν βίαν τῶν ὅπλων, ὡς ἄλλαι τι-
νὲς θρησκείαι. Νὰ πιστεύωμεν δὲ ὅτι ἔλαβεν ὑποδο-
χὴν καὶ προώδευσεν εἰς τὸν κόσμον χωρὶς θανάτων.
ἤθελεν εἶσθαι τὸ αὐτὸ καὶ νὰ πιστεύωμεν κατὰ θάυμα-
στότερον ὅλων τῶν εἰς τὰς Γραφὰς ἀναφερομένων θαυ-
μάτων.

Ἄλλ' ἐνδέχεται νὰ εἰπωσι τινὲς, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἰουδαῖοι καὶ Ἑθνηκοί, οἵτινες τόσον ἐπίστευαν εἰς μαγικάς τέχνας καὶ εἰς δαιμόνια, πρέπει νὰ ἦσαν πολὺ ἀδύνατοι καὶ εὐκολόπιστοι· καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν ἐνδεχόμενον νὰ ἔδιδαν πίστιν εἰς πλαστὰ θαύματα χωρὶς ἐπιμελῆ τινὰ ἔρευναν. Ὅρῶντι, ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει ὅτι ἦσαν ἀδύνατοι καὶ εὐκολόπιστοι· ἀλλ' ἡ ἀδυναμία καὶ ἡ εὐκολοπιστία τῶν αὐτῆ οὐδέποτε ἤθελαν παρακινήσειν αὐτοὺς νὰ πιστεύσωσι τὰ μὴ σύμφωνα μὲ τὰς παιδικὰς αὐτῶν προλήψεις, καὶ ἐλπίδας, καὶ ἐπιθυμίας· μάλιστα ὅλον τὸ ἐναντίον. Ὅσον μᾶλλον ἀδύνατος καὶ εὐκολόπιστος εἶναι τις, τόσον δυσκολώτερον πείθεται εἰς τι ἐναντίον τῶν συνήθων αὐτοῦ δοξασιῶν καὶ κλίσεων. Δέχεται μὲν προθύμως πᾶν ὅτι συμπίπτει μὲ τὰς προλήψεις αὐτοῦ· ἀντίσταται δὲ πεισματωδῶς κατὰ πάσης ἀποδείξεως, ἥτις εἰς αὐτὰς ἐναντιοῦται.

Ἀλλὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Ἑθνικῶν πᾶσα πρό-
ληψις ἐναντίον τοῦ εἰς τὴν θρησκείαν, τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ
καὶ τῶν Ἀποστόλων διδασκομένην· ὤφειεν καὶ ἦτον ἐπό-
μενον νὰ πράξωσιν οἱ πλέον εὐκολόπιστοι ἐξ αὐτῶν
ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἱ ἱστορίαι μας λέγουσιν ὅτι
ἐπραξαν· ἤγουν, ἀκριτῶς ν' ἀπορρίψωσι τὴν θρησκείαν,